

K R O N I E K.

□ □ BOEKBESPREKING. □ □

P. H. v. MOERKERKEN, *André Campo's Witte Rozen*, Amsterdam, P. N. van Kampen & Zoon, zonder jaartal.

Vergis ik mij niet, dan heeft ook de groote Anatole France wel moeten „pokken en mazelen,” heeft ook hij (om het wat ernstiger te zeggen) een langen ontwikkelingsgang doorgemaakt en zekere jeugdige ambities met kracht en geduld overwonnen, is kortom zelfs deze sterke en fijne ouder en wijzer moeten worden, voor hij zijn échten, zijn diep-eigen toon vond, zijn eigen waren aard leerde onderscheiden en tot bloei brengen. Zijn waren aard, die er een van onverschrokken, toch zachtmoedige, critiek en spot is, van hoogen humor en ironie zonder spijtigheid. Wel ongeveer de geheele moderne wereld — zichzelf inbegrepen — heeft deze moderne wijze voor den gek gehouden, en er nimmer zijn liefde, noch zelfs zijn meest instinktieve illusies en enthousiasmes bij ingeschoten. Toen zijn vaderland in oorlog raakte, vroeg ook France, oude spotter-met-alles, een soldaten-uniform!

Dienzelfden weg ongeveer — maar denkt u nu niet onmiddellijk en alléén aan die uniform! — zie ik van Moerkerken gaan. Ieder nieuw boek van hem is een verdere stap naar de Anatole France-houding. Lezend het eerste gedeelte van *André Campo's Witte Rozen* meende ik zelfs, dat hij er al geheel toe gekomen was — gestegen mag men in dit geval gerust zeggen. Maar zoover is het toch nog niet. Zóó objectief, met zóó'n allen en alles omvattende vriendschappelijke genegenheid kon hij de menschen en dingen nog niet aanzien, zóó definitief heeft de romantische dweper in hem nog geen afscheid genomen van zekere oude idealen. O, in dezen, zijn overgangstijd, is hij wel zeer beminnelijk. Want laten wij het

maar ruiterlijk erkennen, wij moderne gecompliceerden, hoezeer wij ze voor ons zelf verwenschen mogen, bij anderen zijn weifelingen en aarzelingen, met al de stijl-nuanceeringen en half-tonen daaruit voortkomend, ons dikwijls lief. Ik heb zacht en innig genoten van *André Campo's Witte Rozen*, óók waar dat zoogenaamd verhaal allen inhoud scheen te verliezen, scheen te verlopen in lieflijk gedroom en stil gedweep. Maar ja, vraagt men mij een „oordeel” (o, akelig pedant woord!), een uitspraak van litterair criticus, dan ben ik wel gedwongen te zeggen, dat alléén het France-achtige eerste gedeelte mij recht-af geslaagd voorkomt, één van toon en houding, een prachtig stukje nederlandsche cultuurhistorie op hoogst gedistingeerde wijze, licht spottend en toch zeer gevoelig, voorgedragen. Hoe zuiver onderscheidt deze auteur de talrijke oprechte wanen, zoowel als hun snobbistische nabootsingen, waaraan onze moderne samenleving lijdende, waardoor zij ook, in zeker opzicht, boeiend, ja bekoorlijk is. Zelden overdrijft van Moerkerken, maar als hij éven overdrijft — niet te veel — is hij op zijn charmantst, levert hij voortreffelijke, fijne caricaturen.

Een niet overdreven stukje vond ik bijv. dit (bl. 70/71):

„Noël, ernstig in zijn leeg glas starend, zweeg en dacht aan de leegheid van menschelijke hersenruimten waar de begeerte naar oorlogsemotie kon ontkiemen als de eenige redding tegen verveling. Moest dan de strijdlooze hemel niet hopeloos vervelend zijn? Of was de opstand der Engelen een gevolg geweest van die hemelsche eentonigheid?... Hij greep een nieuwe flesch en schonk zich weer in, luisterend naar Campo die de zuivere rede verheerlijkte, de instinktieve duistere machten van het gevoel als de onredelijkheid van het onderbewuste smaadde: